№ 9 ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ ՅՈՒՆՎԱՐԻ 23 **1897** ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ ՅՈՒՆՎԱՐԻ 23 № 9

ՔՍԱՆՀԻՆԳԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

ՄՇԱԿ

Տարեկան գինը 10 րուբլի, կէս տարվանը 6 րուբ. Առանձին համարները 7 կոպէկով.
Թիֆլիսում գրվում են միմիայն խմբագրատան մէջ.
Մեր հասցէն. Тифлисъ. Редакція «Мшакъ». կամ Tiflis. Rédaction «Mschak».
Տելեֆոն № 253.

Խմբագրութիւնը բաց է առաւօտեան 10—2 ժամ (բացի կիրակի և տօն օրերից).
Յայտարարութիւնների համար վճարում են իւրաքանչիւր բառին 2 կոպէկ.
Տելեֆոն № 253.

ՀԻՄՆԱԴԻՐ ԳՐԻԳՈՐ ԱՐԾՐՈՒՆԻ

ՇԱՐՈՒՆԱԿՎՈՒՄ Է

„ՄՇԱԿ“

(25-րդ տարի)

ԳՐԱԿԱՆԱԿԱՆ ԵՒ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԼՐԱԳԻՐ

ՆԵՐԿԱՅ **1897** ԹՈՒԱԿԱՆԻ

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆԸ

Տարեկան գինը 10 րուբլի, կէս տարվանը 6 րուբլի

Հասցէն. ТИФЛИСЪ, Редакція «МШАКЪ». Արտասահմանից TIFLIS, Rédaction «MSCHAK».

ОТКРЫТА ПОДПИСКА НА **1897** ГОДЪ НА

„НОВОЕ ОБОЗРѢНІЕ“

(четырнадцатый годъ изданія)

Условія подписки съ доставкой и пересылкой: На 12 мѣсяцевъ —10 р., на 6 мѣсяцевъ—6 р., Заграницу: на годъ—17 р., на полгода—9 р., на три мѣсяца—5 р. Подписка принимается не наче, какъ считая съ перваго числа любого мѣсяца.

Для годовыхъ подписчиковъ, какъ городскихъ, такъ и иногородныхъ, обращающихся непосредственно въ контору редакціи, допускается разсрочка, на слѣдующихъ условіяхъ: при подпискѣ вносится—3 р., къ 1-му марта—2 р., къ 1-му мая—3 р. и къ 1-му сентября—2 р. Для сельскихъ учителей и благотворительныхъ учрежденій **понижается плата**, а именно: на годъ—7 р., на полгода—4 руб. Та же плата устанавливается въ войсковыхъ частяхъ, въ которыхъ выписывается не менѣе 10 экз.

Подписка принимаются: Въ Тифлисѣ—въ редакціи «Новаго Обозр.», Барятинская ул., № 8; въ Баку—въ Типографіи «Арор»; въ Батумѣ—въ книжномъ агентствѣ М. И. Николадзе; въ Кутаисѣ—въ книжныхъ магазинахъ Чиладзе и Бежанейшвили. 3—5

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Կ. Պօլսի յունաց պատրիարքը. Հասարակութիւնը ինքը պէտք է մասնակցի. Հեռագիրներ. Դոկտոր Շաօի բողոքը.—ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ. Մի առաջարկութիւն. Նամակ Բագուից. Նամակ Երևանից. Նամակ Հին-Նախիջևանից. Նամակ Վլադիկավկազից. Նամակ խմբագրութեան. Ներքին լուրեր.—ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ. Վերջին տեղեկութիւններ. Լավիսի յօդուածի առիթով.—ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ.—ԲՈՐՍԱ.—ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ.—ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ. Նամակ Ամերիկայից. Նամակ Պարսկաստանից.

Կ. ՊՕԼՍԻ ՅՈՒՆԱՑ ՊԱՏՐԻԱՐՔԸ

—

Կ. Պօլսից ստացած վերջին հեռագիրը, որ տպագրվում է այսօր, այլ ևս կասկած չէ թողնում, որ յունաց պատրիարքի դրութիւնը խախտված է, և նրա ժողովրդականութիւնը այնքան կասկածելի է դարձել, որ կառավարութիւնը ստիպված է արտակարգ միջոցներ ձեռք առնել՝ նրան թշնամական ցոյցերից ազատ պահելու համար։

Յոյն սինոդական հոգևորականների մէջ դիմադրական կուսակցութիւնը, պատրիարքի բանած անարդար և ճնշող ուղղութեան պատճառով, շատ մեծ ոյժ է ձեռք բերել, այնպէս որ արդէն հարց է յարուցված պատրիարքի հրաժարականի մասին, և հիմք կայ ենթադրելու, որ սինոդական դիմադրական կուսակցութիւնը մեծ համակրութիւն ունի յոյն ժողովրդի մէջ, քանի որ պատրիարքը իր բոլոր ծրագիրները ձգտում է առաջ տանել հակասահմանադրական ոգով, լոկ Բ. Դրան աջակցութեամբ և ոյժի միջոցով։

Մենք չենք մտնում այն պատճառների մէջ, որոնք առաջ են բերել այդպիսի սուր յարաբերութիւններ յոյն հոգևորականների և պատրիարքի մէջ, ինչպէս և մտադիր չենք քննել այն շարժառիթները, որոնք առաջ են բերել պատրիարքական „ճգնաժամը“։ Այսքանը կասենք միայն, որ առհասարակ անհամակրելի է, երբ ժողովրդի կամ հոգևորականների ձեռքով ընտրված պաշտօնեան, ներկայ դէպքում պատրիարքը՝ իր ոյժը և իրաւունքը հիմնում է ոչ թէ ընտրողների համակրութեան և նրանց աջակցութեան վրա, այլ ձգտում է նախ անտես անել նրանց ցանկութիւնները և կարծիքը, և ապա մինչև իսկ նրանց հակառակ գնալ, մոռանալով որ այդ ուղղութիւնը կատարելապէս հակասում է այն ոգուն, որի վրա կառուցված է ամեն մի ընտրողական հիմնարկութիւն, և որի վրա պէտք է յենվի ամեն մի ընտրովի պաշտօնեայ։

Կ. Պօլսի յունաց պատրիարքի ոյժը, ինչպէս և հայոց պատրիարքինը, պէտք է բղխի միմիայն մի աղբիւրից, այն է ընտրող ժողովրդի և կրօնաւորների համակրութիւնից և աջակցութիւնից։ Դրանից դուրս ամեն մի ոյժ և իշխանութիւն, որ ձգտում է հիմնվել կողմնակի աջակցութեան և բռնութեան վրա, չէ կարող լինել տևողական և վստահելի, ինչպէս այդ ցոյց են տալիս բազմաթիւ փաստեր Կ. Պօլսի թէ հայոց և թէ յունաց պատրիարքների պատմութիւնից։ Հիմնվելով այդ փաստերի վրա, վստահ կարելի է ասել, որ տիեզերական պատրիարքը կամ պիտի փոխի իր այդ հակաընտրողական ընթացքը և կամ պէտք է տապալվի, տեղ տալով ուրիշ թեկնածուների։

ՀԱՍԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆԸ ԻՆՔԸ ՊԷՏՔ Է ՄԱՍՆԱԿՑԻ

—

Այն անտարբերութիւնը, որ նկատվում է կովկասի ազգաբնակութեան մէջ դէպի իր հասարակական հիմնարկութիւնները, ցոյց է տալիս, որ մեր ժողովուրդը դեռ բաւական պարզ չէ ըմբռնում հասարակական կազմակերպութեան բարձր նշանակութիւնը հանրային գործերի համար։ Այդ տխուր հանգամանքի պատճառը այն է, որ մեր ժողովրդի մէջ դեռ շատ թոյլ է նախաձեռնութիւնը, հասարակական մտածողութիւնը, որ նրա անցեալը նրան չէ սովորեցրել ինքնագործունէութիւն։ Վերցրէք մեր քաղաքների ինքնավարութիւնը, մեր բարեգործական և այլ հասարակական հաստատութիւնները,—ամեն տեղ մի և նոյն երևոյթը աչքի է ընկնում շատ զգալի կերպով։

Երբ մեր քաղաքներում մուտք չէր գործել ինքնավարական կազմակերպութիւնը, այն ժամանակ քաղաքի բարեկեցութեան և տնտեսութեան հոգսը և ղեկավարութիւնը կենտրոնացել էր ոստիկանական վարչութեան ձեռքում։ Ժողովուրդը ինքը հեռու էր պահում իրան այդ հոգսերից և սպասում էր, որ ոստիկանութիւնը մտցնի այս կամ այն բարեփոխութիւնը և կարգադրութիւններ անի այս կամ այն ուղղութեամբ։ Ազգաբնակութիւնը իրան անպարտ և անպատասխանատու էր համարում քաղաքի լաւ կամ վատ վիճակի վերաբերութեամբ։ Նրա յոյսը այն անձի վրա էր, որը նշանակվում էր բարձր իշխանութիւնից իբրև գաւառապետ և ոստիկանապետ և որը պատահաբար կարող էր լինել համապատասխան իր պաշտօնին, կամ ոչ։ Կովկասեան կեանքի մէջ եղել են մի քանի դէպքեր, երբ նախաձեռնող ոգի ունեցող վարչական մարդիկ մտցրել են մի քանի բարեկարգութիւններ մեր քաղաքներում։ Սակայն բաւական էր, որ օգտաւէտ և տաղանդաւոր վարչական անձին փոխեն և նրա տեղը դնեն մի ուրիշին, մի անընդունակ պաշտօնեային, և ահա ամբողջ յոյսերը մի օրում օդն էին ցնդվում և փոխվում էր գործերի դրութիւնը։

Պատմական փորձը վաղուց ցոյց է տուել, որ ոչ մի առաջադիմութիւն չէ կարող ամուր և տևողական լինել, քանի նա սերտ կապ չունի ժողովրդի ինքնագործունէութեան և ինքնօգնութեան հետ։ Պետական ոգին, որ ձգտում է աստիճանաբար զբաղեցնել ժողովրդի բոլոր խաւերը դէպի ընդհանուր գործը և յանձնել տեղական հոգսերը նոյն իսկ տեղական ազգաբնակութեան, առաջարկում է քաղաքի գործերի ղեկավարութիւնը և կազմակերպութիւնը ժողովրդից ընտրված ներկայացուցիչներին։ Սկզբում, ի հարկէ, հասարակութեան համար դժուար կը լինի կատարելապէս խելացի տէր հանդիսանալ իր գործերի վրա։ Սակայն, երբ կամաց-կամաց նա կընտելանայ ինքնավարութեան, այն ժամանակ այլ ևս քաղաքի բարեկարգութեան գործերը պատահական բնաւորութիւն չեն կրի և կախված չեն լինի այս կամ այն նշանակված անձից, այլ արդիւնք կը լինեն տեղական նախաձեռնութեան և ինքնօգնութեան մէջ վարժված

ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ

ՆԱՄԱԿ ԱՄԵՐԻԿԱՅԻՑ

—

Պօստօն, յունվարի 6-ին

Երէկ քաղաքիս նշանաւոր եկեղեցեաց միոյն մէջ խուռն բազմութեան մը առջև վանէն Ամերիկա վերադարձող տօկտոր Գրիմըլը մի բանախօսութիւն կարդաց Թիւրքիոյ հայերու մասին։ Հակառակ անընդհատ տեղացող անձրևին եկեղեցին լեցուած էր երկու սեռի ընտիր բազմութեամբ, որ լուրջ ուշադրութեամբ կունկնդրէր ճառախօս օրիորդին։ Բանախօսութիւնը իր պարզ և անպաճոյճ ձևին տակ ցոյց կուտար խորին հմտութիւն և երկար ուսումնասիրութիւն խնդրոյ առարկայ եղող նիւթերու վերաբերմամբ, այս պատճառաւ առանց ո և է ճարտասանական ձև գործածելու առենախօսը միայն իր գաղափարներով հմայեր էր ունկնդիրները։ [illegible]

...տութիւն կարելի է համարել։ Մի քանի ամիս առաջ մի քանի զբօսաշրջիկներ Պօլսէն Ամերիկա դառնալով սկսան հոս հոն ճառեր կարդալ Թիւրքիոյ գործոց նկատմամբ և ամենէն ծիծաղելի սուտերը իբրև ճշմարտութիւն ծախել։ Այդ պարոններէն մէկ երկուքը հակառակ իրենց լսած արժանի հեգնութեանց կրկին երբեմն-երբեմն հրապարակ կուգան յիշեցնելու, թէ իրենք Պօլիս գնացեր են, սուլթանը տեսեր են, թէ հայերը յանցաւոր են և այլն և այլն։ Ամերիկայի լրագրութեան համար շատ օգտակար է երբեմն տօկտոր Գրիմըլի պէս Հայաստանի սրտէ դարձող անձանց երկարամեայ ուսումնասիրութեանց արդիւնքը լսել և անկից վերջ խմբագրականներ հրատարակել։

Տօկտոր Գրիմըլ կը հաւատայ թէ Արևմտեան Ասիոյ քաղաքակրթութեան և քրիստոնէութեան բաղդը կապուած է հայոց բաղդին հետ. հայերը միակ ժողովուրդն են Փոքր-Ասիան իր առաջի յաջողութեան հասցնելու։ Օրիորդը կենդանի գոյներով ներկայացուց հայերու ներկայ կացու... [illegible]

...րեց առաջին պատճառ. Նա բաղդատեց քրիստոնէութիւնը մահմետականութեան հետ, նկարագրեց Թիւրքաց 500 տարուան կեանքը, բացատրեց թէ ինչպէս քրիստոնեան և ոչ մի ժամանակ խալիֆաներու իշխանութեան տակ գտնված երկրի մը մէջ քաղաքացիի իրաւունք չէ վայելեր, թէ ինչպէս Թիւրքիան ջանացեր է նպատակ քրիստոնեաները ստրուկ պահելու համար ամեն կարգի խոչնդոտներ գնել անոնց յառաջդիմութեան ճամբու վրա։ Երկրորդ պատճառն է յեղափոխական փրօփականտան, բաւ օրիորդը, և պատմեց թէ ինչպէս Բերլինի վեհաժողովին վերջ հայերը մեծ թափ տուին իրենց կրթական գործին և ինչ եռանդով սկսան յառաջադիմութիւնը, եւրոպական խոստումներէ խրախուսված։ «Սակայն երբ 1892-ին Վան վերադարձայ, բաւ, ասոր հակապատկերը տեսայ. երկիրը ընկեր էր աղքատանալ, քրիստոնեաները սկսեր էին յուսահատիլ Եւրոպայէն, հալածանքները, հարստահարութիւնք անտանելի կը դառնային, այն առենն էր որ հայ երիտասարդներ սկսան... [illegible]

99-ը անմեղ մարդիկ, իրենց անձնական գործերով միայն զբաղողներ էին»։ Իբրև վերջաբան առենախօսը նկարագրեց հայ որբերու թշուառ վիճակը, որոց թիւը, իր կարծիքով, 80,000-ի կը հասնի, և կոչում ըրաւ իր հայրենակիցներուն օգնել այդ մահմէտական մոլեռանդութեան և քրիստոնէական անտարբերութեան անգիտակից անմեղ զոհերուն։

Քաղաքիս թերթերը յաջորդ օրը ճառին մեծ մասը հրատարակեցին գովեստով։ Մի քանի հայեր ժողովին վերջ իրենց շնորհակալութիւնը յայտնեցին օրիորդին իր մատուցած անցեալ և ներկայ ծառայութեանց համար։

Հոս ուշադրութեամբ կը կարդացուին Տիրան Քէլէկեանի գրած հմտալից յօդուածները անգլիական ամսաթերթերու մէջ։ Մի քանի թերթեր խմբագրականներով այդ գրութիւններու ամփոփումը ծանօթացրին իրենց ընթերցողներուն։ Եթէ մեր Լոնդոնի հրապարակագիր հայերը փոխանակ զիրար հարուածելու և կուսակցական վէճեր յարուցանելու, սկզբէն ջանացած ի... [illegible]

մի ամբողջ հասարակութեան գործունէութեան։

Նոյնը պէտք է ասել և բարեգործական և ուրիշ հաստատութիւնների վերաբերութեամբ։ Ի՞նչ կը լինէր մի հասարակութեան դրութիւնը, եթէ աղքատներին խնամելը, հիւանդներին պահպանելը կախված լինէր մի պատահական դրութիւնից, դիցուք մի հարուստ անձից, որ այսօր բաղդի բերմունքով ասպարէզ է եկել իր գումարներով և մի քանի խոշոր գոհաբերութիւններ է անում։ Այդպիսի հասարակութիւնը առաջ գնալ չէ կարող և նա անկարող կը լինի վերացնել կարիքը, աղքատութիւնը և ցաւերը։ Մահը կամ դժբաղդութիւնը ասպարէզից կը հեռացնեն բարեգործին և հասարակութիւնը կը մնայ իր նախկին թշուառ դրութեան մէջ։ Եթէ հասարակութիւնը ցանկանում է, որ միշտ խնամած լինի իր աղքատներին, միշտ դարմանած իր հիւանդներին, նա պէտք է օգնութիւնը հիմնի հասարակական փոխադարձ աջակցութեան, հաւաքական գործունէութեան վրա. այն ժամանակ գործը ամուր կազմակերպութիւն կը ստանայ և կախված չի լինի պատահական բարեգործներից, պատահական հասոյթներից։ Կը փոխվեն այսօրվայ գործողները, նրանց տեղը կը նստեն յաջորդները, հասարակական գործը կանգ չի առնի և կապվելով հասարակութեան հետ՝ օրստօրէ կընդարձակվի և կամրանայ։

Միայն հասարակական կազմակերպութեամբ կարելի է կատարելապէս և կանոնաւոր կերպով առաջադիմել։ Պետական զարգացման ոգին ձգտում է գրաւել ժողովուրդը իր տեղական գործերը կարգադրելու համար։ Բոլոր խելացի և ձեռնհաս անձինք պէտք է ճիգ թափեն արդարացնելու այդ տեսակ համակրելի սկզբունքների գործադրութիւնը կեանքի մէջ, և այդպիսով հող պատրաստեն ապագայ աւելի լայն գործունէութեան համար։

ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

(Ռուսաց գործակալութեան)

Վիէննա, 21 յունվարի։ «Polit. Correspondenz» լրագրի տեղեկութիւնների համեմատ, Կ. Պոլսում դեսպանների խորհրդակցութիւնները վերջացան։ Դեսպանների մշակած ռէֆորմների նախագիծը այսօր կաբինէտների քննութեանը կենթարկվի, իսկ երկու կամ երեք շաբաթից յետոյ ռէֆորմների մասին առաջադրութիւնները կանվեն Բ. Դրանը։

ԴՈԿՏՕՐ ՇԱՕԻ ԲՈՂՈՔԸ

Դոկտոր Շաօ, որ մօտ ծանօթ է փոքր-Ասիայի ամերիկական միսիօնարների գործունէութեան, զետեղել է ամերիկական «Review of Reviews» ամսագրի մէջ մի բողոք նախագահ Կլիվլենդի արևելեան քաղաքականութեան դէմ։ «Թիւրքաց կայսրութեան դրութիւնը, ասում է Շաօ, պահանջում էր մեր կառավարութիւնից թէ ամերիկական իրաւունքների եռանդուն և խիստ պաշտպանութիւն և թէ ամերիկական շահերի հովանաւորութիւն։ Ականջները խլացել էին այդ գործի համար, եթէ չը վերագրենք այդ՝ զգացմունքների խանգարման։ Արդէն մի տարի, գուցէ և աւելի է անցել այն օրից, երբ Խարբերդում ամերիկական կօլեջի շինութիւնը ենթարկվեց յարձակման։ Եթէ ընդունենք իսկ, որ դա ամբոխի գործ էր, մեր կառավարութիւնը պէտք է եռանդուն կերպով պահանջէր բաւարարութիւն։ Բայց դա ամբոխի յարձակում չէր. Թիւրքաց ամբոխը արտիլերիա չունի. այդտեղ զինուորներն էին գործ կատարողները, որոնք պատերազմական դաշտի համար պատրաստած նիւթերը գործ էին դնում տների վրա և հարիւր հազար դոլլար արժողութիւն ունեցող սեփականութիւնները կործանում էին։ Փոքր Ասիայի մէջ գործող ամերիկացիների իրաւունքները ապահովված են դաշնագրերով, որոնք արդէն եօթանասուն տարի է գոյութիւն ունեն։ Թիւրքաց կայսրութեան մէջ մի քանի միլիօն դոլլարներ են ծախսված կրթական ձեռնարկութիւնների համար։ Դաշնագրերով և օրէնքով այդ ձեռնարկութիւնները նոյնչափ իրաւունք ունեն Թիւրքիայում, որչափ սուլթանը իրաւունք ունի ապրել Կ. Պոլսում։ Ճշմարիտ չէ այն, թէ ամերիկական ուսուցիչները և միսիօնարները ներշնչել են Թիւրքիայի հայերին յեղափոխական մտքեր և կամ սովորեցնում են ուրիշ բան, քան քաղաքացիական և բարեհպատակութեան պարտականութիւններ։ Թէ նախագահ Կլիվլենդ, թէ արտաքին գործերի մինիստր Օլնի, թէ Կ. Պոլսի ամերիկական դեսպան Տըրրէլ հետևում են թոյլ, շողոքորթող և քծնող քաղաքականութեան սուլթանի վերաբերութեամբ։ Նրանք վատ աղբիւրներից են քաղում իրանց տեղեկութիւնները և կասկածոտ են դէպի այն անձերը, որոնք լաւ են ճանաչում և հասկանում ներկայ վիճակը»։

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՄԻ ԱՌԱՋԱՐԿՈՒԹԻՒՆ

Մեր ամբողջ հասարակութեան ուշադրութիւնը ներկայումս գրաւված է մի բանով—զաղթականներին օգնելու հարցով։ Ամենքն էլ աշխատում են օգնել, բարեգործութիւն անել։ Բայց բարեգործութիւնը իր շատ տեսակները ունի. օրինակ, շատ դէպքում, կարելի է փողի փոխարէն գործ և պարապմունք տալ։ Բացի դրանից, փոխանակ թուղթ մեկնելու, որ մէկը մի կամ մի քանի ռուբլի ստորագրի, աւելի լաւ չէ՞ լինի դրա փոխարէն, մանաւանդ հասարակութեան ոչ այնքան ունևոր դասակարգի համար, օգնութեան այլ կերպը ընտրել, դիցուք ներկայացումներ տալ, գրականական երեկոյթներ կազմել և այլն։ Այդ դէպքում, մեր կարծիքով, օգուտը կրկնակի և եռապատիկ կը լինի։ Մի ուրիշ օրինակ էլ. Մոսկվայում, Ռուսաստանի վերջին սովի ժամանակ, ուսանողները մի ժողովածու հրատարակեցին յօգուտ սովեալների, որը մեծ ընդունելութիւն գտաւ։ Այսպիսի ժողովածուներ այժմ էլ կարող են հրատարակել, և ոչ միայն ուսանողները, այլ և ուրիշ ձեռնհաս անձինք։

Հասարակութեան իւրաքանչիւր անդամ մեծ բաւականութեամբ մի կամ երկու ռուբլի կը տայ մի ներկայացում, գրականական երեկոյթ գնալու կամ մի կամ երկու գիրք գնելու։ Իսկ օգուտը։ Դրանով հասարակութիւնը բացի այն, որ իր բարոյական պարտքը կատարած կը լինի, այլ և բարոյական մեծ բաւականութիւն կը ստանայ ներկայացումից, երեկոյթից, գրքի ընթերցումից և այդպիսով գոհ և ուրախ սրտով տուն կը վերադառնայ և մի ուրիշ անգամ, բարեգործութիւն անելու դէպքում՝ աւելի բաց սրտով և մեծ բաւականութեամբ օգնութեան ձեռք կը մեկնի։

Այսպէս անելով, մենք հնարաւորութիւն կը տանք ժողովրդի բոլոր խաւերին բարի գործին մասնակցել։ Ներկայացումները և երեկոյթները մեծ աջողութիւն ունենալով հանդերձ՝ իրանց բարերար ազդեցութիւնը աւելի խորը կը դրոշմեն հասարակութեան վրա։ Մի որ և է հրատարակութիւն, մինչդեռ սովորական ժամանակին անհագին դժուարութեամբ է վաճառվում և տարածվում, ներկայ դէպքում աւելի հեշտութեամբ և աւելի մեծ քանակութեամբ կը տարածվի, հետևապէս աւելի շատ օգուտներ կը տայ։

Սրանով մենք մասամբ զարկ կը տանք ոչ միայն գրական հրատարակութիւններին և զանազան կրթիչ երեկոյթներին ու հանդէսներին, այլ և հէնց չահաղիտական տեսակէտից՝ այս ճանապարհով դրամական նպաստը աւելի մեծ կը լինի։ Եւ ինչ դժուարութիւն է մի գիւղաքաղաքի կամ թէկուզ մեծ քաղաքի համար տոմսակներ վաճառելը, գրքեր ցրվելը, եթէ գործի մէջ մտնեն երիտասարդ ոյժեր, նուիրելով դրան իրանց ժամանակը և ամբողջ եռանդը։

Ռ. Ց.

ՆԱՄԱԿ ԲԱԳՈՒԻՑ

Յունվարի 20-ին

Երէկ, յունվարի 19-ին, երեկոյեան գնացքով, Էջմիածին ուղևորվեց Խորէն եպիսկոպոս Ստեփանէն։ Վեհափառ կաթողիկոսի կարգադրութեան համաձայն՝ երկու ամիս առաջ Խորէն սրբազանը նշանակվեց այստեղի եկեղեցիների քարոզիչ և, առանձին յանձնարարականով, բացվելի թեմական դպրոցի հոգաբարձու։ Դեռ անհրաժեշտ նախապատրաստութիւնները չաւարտած՝ ահա այսօր սրբազանը փոխադրվում է ս. Խաչի վանքը՝ դարձեալ նոյն Վեհափառ կաթողիկոսի կարգադրութեան համաձայն։

Այդ անակնկալ կարգադրութիւնը ապշեցնելու չափ զարմանք պատճառելուց յետոյ, պատճառեց և վիշտ ամբողջ հասարակութեան։ Դրանով ի միջի այլ ձեռնարկութիւնների՝ առկախ է մնում և թեմական դպրոցի խնդիրը, որի աջող լուծման և նիւթական ապահովութեան հետ սերտ կապված էր սրբազանի անձնաւորութիւնը։ Թեմական դպրոցի օգտին ստորագրած 275 հազար ռուբլու հանգանակութեան աջողութիւնը ամբողջովին պէտք է վերագրվի Խորէն եպիսկոպոսի ընդունակութեան։ Այդ մի անուրանալի իրողութիւն է։ Սակայն այդ պատկառելի գումարը դեռ ժողոված չէ։ Նուիրատուները իրանց ստորագրած գումարները պիտի յանձնէին այն ժամանակ, երբ Բագւում բացվէր թեմական դպրոցը։ Գումարների ստանալը, անկասկած, նոյնքան աջող կընթանար, եթէ գործի գլուխն անցած մնար Խորէն սրբազանը. նրան յարգում, համակրում, հաւատում էին։ Բայց այժմ աւելի քան կասկածելի է թւում այդ. գոնէ այդ է թելադրում ընդհանուր տրամադրութիւնը…

Թէ Խորէն եպիսկոպոս Ստեփանէ մի այսպիսի կարճ ժամանակամիջոցում ինչով կարողացաւ ընդհանուր համակրութիւն վաստակել, թէ ինչու ամենքը՝ հարուստ ու աղքատ, մեծ ու փոքր, կրթված ու անկիրթ յարգում, պատւում են նրան, դժուարանում ենք պատճառների մէջ մտնել. յիշատակում ենք միմիայն իրողութիւնը. ժողովուրդը չէր ուզում բաժանվել նրանից, նա՝ ժողովրդից։ Այդ փոխադարձ սէրն ու համակրութիւնը առաւել շօշափելի կերպով արտայայտվեց երէկ, հրաժեշտի վերջին օրը։ Պատարագի միջոցին, քարոզի ժամանակ, երբ սրբազանը դարձաւ դէպի ժողովուրդը—զգացված քարոզչի անկեղծ բարեմաղթութիւնները անլսելի մնացին։ Հարիւրաւոր ունկնդիրներ սկսեցին հեկեկալ՝ բառիս բուն նշանակութեամբ… Նոյն տեսարանը կրկնվեց նաև սրբազանի կացարանում, ուր դիմել էր ժողովրդի մի ստուար բազմութիւն պատարագից յետոյ։ Երեկոյեան ևս, դեռ գնացքի ճանապարհվելուց շատ առաջ, երկաթուղու կայարանում վխտում էր մի մեծ բազմութիւն. թէ դահլիճում, և թէ պլատֆօրմում շարժվելու տեղ չէր մնացել. սկսած հարուստ դասակարգից մինչև յետին արհեստաւորը՝ շտապել էին սրբազանի վերջին յորդորները լսելու, նրան բարի ճանապարհ, աջողութիւն և երկար կեանք մաղթելու։ Բազմաթիւ կանայք և օրիորդներ նոյնպէս չէին զլացել երեկոյեան ժամի 11-ին կայարան գալու, մի պատիւ, որ շատ քչերին է աջողվում վայելել… Հրաժեշտի վերջին րօպէն շատ ազդու էր։

Ժողովուրդը անհամբեր սպասում է վերջնական պատասխանի Էջմիածնից։ Մտադրութիւն կայ պատգամաւորներ ուղարկել Էջմիածին։

Ն. Դաւթեանց

ՆԱՄԱԿ ԵՐԵՒԱՆԻՑ

Յունվարի 12-ին

Այսօր, քաղաքային դումայի դահլիճում գումարվեց Բարեգործական ընկերութեան տեղական ճիւղի ընդհանուր ժողովը։ Ժողովը պէտք է քննէր աղքատանոցի կանօնադրութիւնը։ Սկզբում անդամների թիւը 11 էր, բայց վերջում հասաւ 32-ի։ Ընդհանուր ժողովի նախագահ պ. Եղիազարեանց կարդաց ապաստարան—աշխա-

---

հայրենիքը։ Ցաւալի է սակայն, որ մեր ազգասէր պարոնները միայն հայերէնով իրարու հետ կըռւելը ոչինչ համարելով՝ կուզեն օտարներուն ալ ցոյց տալ իրենց քաջութիւնը՝ թերթերու և դատարաններու միջոցով…

Արմէն

ՆԱՄԱԿ ՊԱՐՍԿԱՍՏԱՆԻՑ

Ուրմի, յունվարի 13-ին

Մի շաբաթ է, որ քաղաքիս թուրք ազգաբնակութիւնը դարձեալ մեծ յուզման մէջ ծփում է։ Այս անգամ խռովութիւնների պարագլուխն էր չէյխ-իւլ-իսլամը, իսկ մուշտէյիդը կատարեալ չէզոքութիւն պահեց՝ իր բոլոր կուսակիցներով։ Յուզումը սկսվեց անցեալ կիրակի օր, երբ կաչեգործներից ոմանք գնացել էին չէյխ-իւլ-իսլամի մօտ՝ բողոքելու քաղաքիս կառավարչի (քեալէնթարի) դէմ, որը նրանցից աւելի տուրք էր պահանջել այս տարի և մերժողներից մի քանիսին ծեծել ու չարչարել էր. կրօնապետը՝ Քրիշնամազին՝ յանձնարարել էր այդ մասին գանգատագիր ուղարկել Զաֆէրը-Սալթանայ իշխանին, որ մի քանի ամիս է քաղաքիս կառավարիչ է նշանակված, բայց Նայիբ-իւլ-հիւքիմէն՝ նրա գործակալը, փոխանակ ուշադրութիւն դարձնելու այդ խնդրի վրա, վեր է առնում, պատռում է գանգատագիրը և վանդում պատգամաւորներին։

Այս լուրը բաղարում տարածվելով՝ իսկոյն բոլոր խանութները գոցվեցին և ամբոխը, սէյիդների գրգռմամբ, կատաղի աղաղակներով արշաւեց դէպի կառավարչի տունը, որը մի և նոյն ժամանակ նրա պաշտօնատեղին է, և նրանից պահանջեց անիրաւ և հարստահարիչ քեալէնթարին։ Պարսկական իշխանաւորները ընդհանրապէս թոյլ և վախկոտ են լինում, և զուրկ էլ լինելով վարչական հմտութիւնից ու զօրութիւնից, այդպիսի պարագաներում բոլորովին կորցնում են իրանց գլուխը։ Այսպէս պատահեց նաև այս անգամ։ Ամբոխի պահանջն իսկոյն կատարվեց և բազմութիւնը թշուառ մարդուն ծեծելով և անարգելով տարաւ Ջումա-մէչիդը, ուր բոլոր սէյիդները արդէն հաւաքվել էին։ Սոսկալի էր տեսարանը այն րօպէին, երբ ամբոխը յաղթանակով մուտք գործեց այդ մզկիթի ընդարձակ բակը։ Գոռում-գոչումներին և կատաղի արտայայտութիւններին չափ ու սահման, վերջ ու վախճան չը կար։ Այդտեղ յանցաւորին տուեցին ոտքի տակ և այնքան տփեցին՝ մինչև որ խեղճ մարդը կիսամեռ գետնի վրա տարածված մնաց։

Այդ սկիզբն էր երկանց. հետևեալ օրը չէյխ-իւլ-իսլամը, անձամբ սէյիդների առաջն ընկած և մի ստուարաթիւ ամբոխի ընկերացած՝ յարձակում գործեց նոյն իսկ Նայիբ-իւլ-հիւքիմէի տան վրա. կոտրեցին փակված դռները և ներս խուժելով՝ սկսեցին անխնայ աւերել և կործանել ու կողոպտել ինչ որ այնտեղ կար. նա ինքն իր ընտանիքով հազիւ կարողացաւ ազատվել կտոր-կտոր լինելուց՝ ազդեցիկ բարեկամների շնորհիւ։ Դրանից յետոյ անհագին բազմութեան հոսանքը ուղղվեց Թօփխանէի վրա, ուր գտնվում է աէրութեան բանտը։ Այդտեղ գտնված մի քանի պահապան սէրբազները նախ ուզեցին դիմադրել և արգելել ամբոխին ներս մտնել, բայց երբ տեսան կատաղի սէյիդների և խասբուշների (սրիկաների դասը) վճռական և ըսպառնալից դէմքերը, իսկոյն անձնատուր եղան։ Բազմութիւնը խորտակեց բանտի դռները և բոլոր բանտարկեալներին ազատեց (նրանց թիւը 25-ի էր հասնում)։ Ամենքն էլ մարդասպաններ, հռչակաւոր գողեր և յայտնի ոճրագործներ էին։ Դրանք ամենքը այժմ ցիրուցան եղած՝ շարունակում են իրանց նախկին զբաղմունքները, որով նահանգիս ապահովութիւնը մեծապէս վըրդովվեց և այժմ երկիւղալի լուրեր են պտտում հանրային անզօրութեան վերաբերմամբ գիւղերում։

Այս դէպքերից յետոյ ամբոխը պաշտօնանկ

արեց նոր ընտրված դարղայ էմինին, որը քաղաքիս ոստիկանութեան պետն է, և նախորդին վերահաստատեց իր պաշտօնում. ուրիշ մի քանի կարգադրութիւններ էլ եղան, որով ամբոխի այս անգամ տարած յաղթանակը ամենակատարեալ եղաւ։

Նազմ-իւլ-ուլամը (քաղաքապետը) արդէն գիշերվանից փախել է դէպի Թավրիզ, իսկ հաքիմը մատուցել է իր հրաժարականը. ուրեմն կառավարութիւնը դարձեալ մի ծանր պարտութիւն կրած է լինում այս նահանգում, ուր մուսուլման ազգաբնակութիւնը թէ չափազանց անկիրթ է և թէ ոչ նուազ մոլեռանդ լինելով՝ բոլորովին սէյիդների և չէյխերի ազդեցութեան ներքոյ է գտնվում, ուստի և մի մեծ մտահոգութեան պատճառ է դառնում պետութեան համար։

Այժմ խանութները կրկին բացված են և ամեն բան իր սովորական կերպարանքն է ստացած։ Մնում է միայն տեսնել, թէ Ատրպատականի գլխաւոր կառավարիչ Էմիր-Նիզամ ինչ ընթացք կը հետևի այս եղելութիւնների վերաբերմամբ։

Արգոս

տանքի տան կանոնադրութիւնը՝ 16 յօդուածից բաղկացած: Ապա սկսվեց կանոնադրութեան քննութիւնը: Գլխաւորապէս երկար կանգ առան բացվելիք հիմնարկութեան անուան վրա, թէ արդեօք ինչ անուն կրի նա՝ «աղքատարան—աշխատանքի տուն», թէ միայն «աշխատանքի տուն»: Երկար վիճաբանութիւնից յետոյ, այն եզրակացութեան եկան, որ բացվելիք հիմնարկութիւնը «աշխատանքի տուն» անունը կրի: Ապա կանոնադրութիւնը յանձնվեց վարչութեան, որպէս զի նա դիմի թոյլտւութիւն խնդրելու: Յոյս կայ, որ մենք այս տարի ունենանք այդ հիմնարկութիւնը, ուր կը պատսպարվեն խեղճ մարդիկ և գործ կունենան:

Վերջում նախագահը խօսք բացեց գաղթականներին խնամող մասնաժողովի ընտրութեան մասին: Սակայն ուշ լինելով, յետաձգվեց յետագայ ժողովին: Ինչպէս իմացանք, Բարեգործական ընկերութիւնը իր սուղ միջոցներով հարիւր հոգի է կերակրում, և նրա համար այդ բանը շատ դժուար է, առանց դրսից օգնութիւն ստանալու. վարչութիւնը ցոյց տուեց տասնեակ խնդրագրեր՝ գաւառներից ստացված, որոնք վաւերացրած են տեղական տանուտէրի և քահանաների ստորագրութեամբ և կնիքով: Այդ խնդիրներին լուծում տալու համար վարչութիւնը պէտք դիմի Թիֆլիս՝ խորհրդից նպաստ խնդրելով: Լաւ կը լինէր, եթէ «Մշակի» խմբագրութիւնը նորից մի հրաւէր կարդար գաւառներում գտնվող գաղթականներին օգնելու համար: Մեծ մասամբ հագուստի և անկողնի կարիք կայ:

Գաւառցի

ՆԱՄԱԿ ՀԻՆ-ՆԱԽԻՋԵՒԱՆԻՑ

—

Յունվարի 17-ին

Քաղաքային ինքնավարութիւնը մեզ մօտ արդէն իրականութիւն է ստացել: Յունվարի 1-ից ստանձնել են իրանց պաշտօնները և վարում են քաղաքային գործերը հետևեալ անձինք. 1) Ջափար-կուլի խան՝ քաղաքային աւագ, տարեկան 700 ր. ռոճկով: 2) Հաշտարար միջնորդի նախկին, հրաժարեցրած, թարգման Էյիբ-աղա Կենգերլինսկի՝ քաղաքային աւագի օգնական,—500 ր. ռոճկով: Բանտարկութիւնից նոր ազատված, Ալաւդդար-աղա Ալահվերդով ընդունված է քաղաքային վարչութեան քարտուղարի պաշտօնում, և հրաժարեցրած, նախկին բանտի տեսուչ Նաջաֆ-բէգ փարզալի-բէգով՝ գրագրի պաշտօնում. վերջին երկուսին միասին տարեկան 600 րուբլի ռոճկով: Իսկ քաղաքային տան համար վարձված է հանգուցեալ Աման-խանի շէնութիւնը՝ տարեկան 350 րուբլի վարձով: Յունվարի 15-ին եղել է քաղաքային խորհրդի առաջին նիստը...

Դեկտեմբերի 1-ից սկսած յաճախ ձիւներ են գալիս և այսպիսի խոր ձիւներ և սաստիկ ցրտեր վերջին 8 տարիներում չենք տեսել: Ականատեսները պատմում են, որ սաստիկ սառնամանիքներից Արաքս գետը ամբողջովին սառել է, և ծածկվել սառոյցի ամենահաստ շերտով, այնպէս որ երթևեկութիւնը կատարվում է ուղղակի սառոյցի վրայով. ուղտերի կարավանները անցնում են Արաքսը նոյնպէս սառոյցի վրայով: Նայելով սաստիկ ցրտերին կարելի է ասել, որ Արաքսի սառոյցը շատ ուշ կը պոկվի ափերից: Այդ գետի սառչելը հազուադիւտ դէպքերի թւին է պատկանում:

Ս. Գ.

ՆԱՄԱԿ ՎԼԱԴԻԿԱՒԿԱԶԻՑ

—

Յունվարի 20-ին

Յունվարի 18-ին, երեկոյեան ժամը 9-ին, Ալեքսանդրեան փողոցում, որտեղ գտնվում են քաղաքային թատրօնը, կլուբները, հարուստ վաճառականների կրպակները, պատահեց մի անցք, որը պարզ ցոյց է տալիս՝ թէ ինչ աստիճանի է հասել այստեղի աւազակների յանդգնութիւնը, շնորհիւ ոստիկանութեան թոյլ գործունէութեան: Ալեքսանդրեան փողոցում գտնվում է յայտնի ոսկերիչ, Ախալցխայի բնակիչ Հաճի Կարապետ Կոճոևանցի արհեստանոցը, որտեղ ծախվում են ոսկեայ և արծաթեայ զանազան թանկագին իրեր: Ժամը 9-ին, կամ քիչ անց, մտնում են արհեստանոց հինգ կասկածելի անձինք: Ինքը Կոճոևանցը բացակայ է լինում արհեստանոցից, իսկ բանւորները եղել են արհեստանոցի ետևի սենեակներում: Միմիայն Կոճոևանցի որդին նստած է եղել դրսի սենեակում, որտեղ ծախվում են ոսկեղէնները: Աւազակները, կարծելով որ արհեստանոցում բացի երիտասարդից ոչ ոք չը կայ, ազատ մտնում են այդ սենեակը, սկզբից ցոյց են տալիս իրանց իբրև գնողներ, բայց յանկարծ նրանցից երկուսը հանելով սրերն ու ատրճանակները, յարձակվում են Գրիգոր Կոճոևանցի վրա և սպառնալով սպանել պահանջում են լռել: Երիտասարդը չը նայելով աւազակների սպառնալիքներին, սկսում է աղաղակել: Մինչև միւս սենեակներից հասնում են բանւորները, աւազակներից երեքը, ջարդելով պահարանների ապակիները, հաւաքում են բաւական թանկագին ժամացոյցներ և ուրիշ իրեր: Երբ տեսնում են բանւորներին, աւազակները մի վայրկեանում դուրս են թռչում խանութից և սկսում են փախչել դէպի Տերեկ գետը: Բանւորների ձայնին՝ հասնում են երկու ոստիկաններ: Ագնուականների կլուբից քիչ հեռու ոստիկաններից մէկին վիրաւորելով գողերը ցրվում են Տերեկի զանազան կողմերը: Իսկ մի ոստիկան, հասնելով աւազակներից մէկի յետևից, մի քանի անգամ ուզեցել է սպանել նրան, բայց, տարաբախտաբար, ատրճանակը փչացած լինելով, չէ բացվել: Վերջապէս այդ ոստիկանին աջողվում է սրով վիրաւորել աւազակի գլուխը: Վիրաւորված աւազակը խորամանկութեամբ նորից միջոց է գտնում ազատվել ոստիկանի ձեռքից: Այս կողմ այն կողմ գցելով յափշտակած իրերը, զէնքերը ու վերնահագուստները, նա նետվում է Տերեկ գետը, և անցնում գետի հակառակ կողմը: Այստեղ նրան պատահում են մի քանի մարդիկ, որոնք ոստիկանի շչոցը լսելով, վազում են գետի ափը, իսկ աւազակը մի քարի մօտ կանգնելով, գոռում է. «Մի մօտենաք, կը սպանեմ»: Վերջապէս այդ մարդկանց աջողվում է կալանաւորել փախչողին, և սաստիկ ծեծելով, բերում են ոստիկանատուն: Իսկ միւս աւազակները բոլորովին անհետանում են: Աւազակները «Բազուրկինսկի Աուլի» բնակիչ ինգուշներ են:

Ց.

ՆԱՄԱԿ ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԵԱՆ

—

Կարս, յունվարի 18-ին

Կարս քաղաքում, գաւառում և նահանգի մի մասում պատսպարված հայ գաղթականներին նպաստելու համար Կովկասի հայոց Բարեգործական ընկերութեան Կարսի ճիւղի վարչութիւնը ստացել է հետևեալ դրամները.

1) Ընկերութեան խորհրդից,—ա. ստացված նոյեմբեր 28-ից 200 ր. բ. նոյն նոյեմբեր 30-ից 300 ր. գ. դեկտեմբեր 28-ից 1000 ր. դ. յունվար 11-ից 500 ր. 2) «Մուրճի» խմբագիր պ. Ա. Արասխանեանցից հոկտեմբերի 15-ի նամակով 5 րուբլի, որ նուիրել է «Մուրճի» աշխատակից պ. Գէորգ Աստուածատրեանը. 3) Բագուեցի պ. Համբարձում Մելիքեանից.—ա) նոյեմբերի 21-ի նամակով 250 ր. բ) դեկտեմբերի 17-ի հեռագրով՝ 1000 րուբլի. 4) Բագուից գերապատիւ Խորէն եպիսկոպոս Ստեփանէից յունվարի 11 նամակով 800 ր., որ նորին սրբազնութեան խնդրով նուիրել են նրան այցելողները. 5) Շուշուց, արժանապատիւ Մեսրովբ վարդապետից յունվարի 8-ի նամակով—300 ր., որ այնտեղի թեմ. դպրոցի ուսուցչական խումբը հաւաքել է տ. Ցալիթա Դաւթեանի և օր. Վարսենիկ Զաքարեանի հետ. 6) Մոսկվայից՝ պ. Բաղդասարեանից դեկտեմբերի 28-ի հեռագրով փոխանակագրված—500 ր.: Գումարը 4855 ր., որ գործադրվում է գաղթականների կարիքը հոգալու համար:

Վարչութիւնս սրբազան պարտք է համարում հրապարակական շնորհակալութիւն յայտնել բոլոր նուիրատուներին և նրանց, որոնք յանձն են առել այդ նուէրները վարչութեանս հասուցանելու գործը:

Վարչութեան նախագահ՝ Ս. Բաղդասարեանց

Անդամ—գործավար՝ Ս. Գրիգորեանց

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

—

Մեր թղթակիցը հաղորդում է մեզ Լօնդօնից, որ այնտեղ միտք կայ՝ Թիւրքաց Հայաստանում տեղի ունեցած կոտորածներից յետոյ անտէր մնացած որբ երեխաներին տեղափոխել Լօնդօն, այնտեղ խնամելու համար: Մի այլ անգամ կը հաղորդենք այդ մասին մի քանի մանրամասնութիւններ:

—

Երէկ, յունվարի 22 ին, Պետերբուրգից, ռուսաց գործակալութեան միջոցով, ստացանք հետևեալ հեռագիրը. «Կովկասի քաղաքացիական մասի կառավարչապետի և կովկասեան զինուորական շրջանի զօրքերի հրամանատարի օգնական, ինֆանտէրիայի գեներալ կոմս Տատիշչէվ, Բարձրագոյն հրամանով զինուորական խորհրդի անդամ է նշանակվում»:

—

Մեզ հաղորդում են Արմաւիրից հետևեալ լուրը. յունվարի 17-ից. «Երէկ և այսօր Բագրատ արեդայ Վարդազարեանը հայ հասարակութեան մէջ 4220 րուբլի ժողովեց Թիւրքիայից փախած հայ գաղթականների օգտին: Որովհետև ինքը վարդապետը ճանապարհ ընկաւ դէպի Աստրախան, այդ պատճառով հանգանակութիւնը շարունակելու գործը յանձնվեց մի մասնախմբի»:

—

Լսում ենք, որ թիւրքահայ գաղթականների մի ահագին խումբ ապաստան է գտել Եգիպտոսում, գլխաւորապէս Ալեքսանդրիա քաղաքում:

—

Ցաւելով պէտք է հաղորդենք, որ Կ. Պօլսի մեր թղթակիցը, որի գեղեցիկ թղթակցութիւնները այնքան մեծ հաւանութիւն գտան ընթերցող հասարակութեան մէջ, ստիպվել է հեռանալ Կ. Պօլսից, և ծանր հիւանդ է:

—

Կովկասեան Գիւղատնտեսական ընկերութիւնը, ցանկանալով օգնել գիւղատնտեսներին, ձեռք էր բերել անցեալ տարի մեծ քանակութեամբ ծ ծ ու մ բ, պղնձի արջասպ և զանազան սերմեր: Սակայն պահանջը այնքան մեծ եղաւ, որ ամառվայ կէսին այդ մթերքների պակասութիւն զգացվեց: Ուստի ցանկալի է, որ մեր այգետէրերը և երկրագործները ն ա խ օ ր օ ք յայտնեն իրանց պատուէրները ընկերութեան գրասենեակին, որպէս զի առաջուց հոգ տարվի մեծ քանակութեամբ բերել տալու թէ խաղողի հիւանդութեան դէմ մաքառելու միջոցներ, թէ երկրագործական մեքենաներ և թէ սերմեր:

—

Այսօր, յունվարի 23-ին, հայոց դերասանները, վրաց ազնուականների թատրօնում պէտք է խաղան Զուդերմանի «Պատիւ» յայտնի պիէսը: Ֆօն Տրաստի գեղեցիկ դերը պէտք է կատարի պ. Պետրոսեան, որ այս սեզօնին, ինչքան մեզ յայտնի է, առաջին անգամն է բեմ դուրս գալիս Թիֆլիսում:

—

ԴՈՒԲԱՅԻՑ մեզ գրում են. «Մի քանի տիկիններ յօժարակամ պատրաստակամութիւն են յայտնել օգնել թիւրքահայ գաղթականներին՝ նրանց համար ձրի հագուստեղէն և անկողին կարելով: Երկու մարդ է նշանակված գաղթականներին օժանդակելու համար միջոցներ գտնելու, բայց նրանք իրանց դանդաղութեամբ դեռ մի օգտակար բան չառաջացրին խեղճ գաղթականների համար: Գաղթականներից տղամարդիկ մշակութեամբ և ողորմութիւն մուրալով են ապրում, իսկ կանայք հայ ընտանիքներում ընդունվելով, սնարարութեամբ և լուացարարութեամբ են զբաղվում»:

—

ԴԶԼԱՐԻՑ մեզ գրում են. «Յունվարի 5-ին մի քանի երիտասարդներ «Աւետիս» ման եկան յօգուտ գաղթականների և ժողովեցին մօտաւորապէս 310 րուբլի»:

—

ԱԼԵՔՍԱՆԴՐՕՊՕԼԻՑ մեզ գրում են. «Յունվարի 11-ին Ալէքսանդրօպօլի քաղաքային կլուբում յօգուտ հայ գաղթականների տեղի ունեցաւ մի փառաւոր և վերին աստիճանի հետաքրքիր երեկոյթ: Ամբողջ կլուբը լի էր հանդիսականներով: Իր ներկայութեամբ երեկոյթը յարգել էր այստեղի զօրքերի գլխաւոր՝ գեներալ լէյտընանտ իշխան Ամիրաջիբի. հասարակութեան մեծամասնութիւնը կազմում էին պատուաւոր հայ ընտանիքներ: Երեք տեղ քիօսկներ էին շինված, որտեղ ռուս և հայ օրիորդներ վաճառում էին թէյ, քաղցրաւէնիք, և ըմպելիքներ: Ընդհանուր մուտքն եղաւ 2003 րուբլի: Շնորհակալութեան արժանի են այն բոլոր տիկինները, օրիորդները և պարոնները, որոնք ոչ մի ջանք և եռանդ չը խնայեցին այս գործին նպաստելու համար»:

—

ԴՈՒԲԱՅԻՑ մեզ գրում են. «Յունվարի 1-ին, սովորական այցելութիւնների փոխարէն, այստեղի բոլոր աստիճանաւորները ժողովվել էին կլուբ, ուր եկան և հայ վաճառականներ, թուրքերի մոլլաներ զալիների հետ, և դեպուտատի ներկայութեամբ շնորհաւորութիւններ մատուցին բոլոր ծառայողներին: Առաջին բաժակը առաջարկեց պաւապետը Թագաւոր Կայսրի կենացը, որը ընդունվեց աղմկալի ուռաներով: Յետոյ առաջարկվեց Բագուի նահանգապետի կենացը, որին իսկոյն հեռագիր ուղարկեցին, շնորհաւորելով նոր տարին քաղաքի ազգաբնակութեան կողմից: Նահանգապետից ստացվեց շնորհակալութեան հեռագիր»:

ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՎԵՐՋԻՆ ՏԵՂԵԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

—

Համայնքների ժողովի նիստը, յունվարի 21-ին. Գ ի բ ս ո ն Բ օ ո ւ լ ս մի շարք հարցումներ արեց թիւրքական ռէֆօրմների մասին՝ թէ ինչու 1895 թւի մայիսին առաջարկած և նոյն թւի հոկտեմբերի 17-ին իրագէով յայտարարված ռէֆօրմները չեն գործադրվել, թէ ինչու է նոր ծրագիր մշակվում Կ. Պօլսում, որ գաղտնիքի մէջ է պահվում:

Կ ը ր զ օ ն. Ռէֆօրմների առաջին ծրագիրը, որի մասին խօսում է մեծարգոյ պատգամաւորը, վերաբերում է օսմանեան պետութեան Անատօլիայի նահանգների ռէֆօրմներին: Թագուհու կառավարութիւնը շարունակում է պնդել այդ ռէֆօրմների վրա և նրանցից մի քանիսը առաջ են տարվել, բայց չէ կարելի ասել, որ իրագործվել են: Այն ռէֆօրմները, որոնց մասին այժմ խորհրդակցում են Կ. Պօլսում, վերաբերում են օսմանեան վարչութեան. բայց պետութիւնները որոշել են գաղտնի պահել խորհրդակցութիւնները առ այժմ:

—

Բրիտանական «Շերամապահական ընկերութիւնը» իր կողմից հետևեալ առաջարկութիւնն է արել հայերին օգնելու համար: Այդ ընկերութեան անդամները յունվարի 21-ին ներկայացան կօլօնիաների մինիստր Չեմբերլենին և յայտնեցին, որ Կիպրոս կղզին մեծ յարմարութիւններ ունի շերամապահութեան համար և կառավարութիւնը կարող է նպաստել նրա տարածման և զարգացման այդ կղզում, յանձնելով գործը հայ կանանց ու մանուկներին, որոնք փախել են Թիւրքիայից: Այդ ընկերութեան ներկայացուցիչների հետ կային և ուրիշ նշանաւոր մարդիկ, որոնք իրանց կողմից յայտնեցին, որ Կիպրոս կղզում աջողութեամբ կարելի է մշակել բամբակ, կտաւատ, շիրա: Չեմբերլէն ընդունեց պատգամաւորներին մեծ հաճութեամբ:

—

Կ. Պօլսից «Temps» լրագրին հեռագրում են, որ հայոց պատրիարքարանի խորհուրդը որոշեց շնորհակալութիւն յայտնել սուլթանին հայերի օգտին ձեռք առած միջոցների համար գաւառներում: Կարծում են, որ շուտով կը հրատարակվի (?) մի մանիֆէստ, որով թոյլ կը տրվի բռնի կերպով իսլամացրած հայերին ընդունել քրիստոնէական կրօնը, թէպէտ և դրա մասին ոչ մի խօսք չէ ասված նոր հրատարակված իրադէի մէջ:

ԼԱՎԻՍԻ ՅՕԴՈՒԱԾԻ ԱՌԻԹՈՎ.

—

Պարիզի պարլամենտական շրջաններում մեծ տպաւորութիւն գործեց պրօֆէսօր Լավիսի «Հարց» յօդուածը, որ նա հրատարակել է «Revue de Paris» ամսագրի վերջին համարում. «Новое Время» լրագրի թղթակիցը այսպէս է հաղորդում նրա բովանդակութիւնը:

Յօդուածագիրը ասում է, թէ Ռուսաստանի և Ֆրանսիայի շահերը Արևելքում միմեանց հակառակ են: Իբր թէ Ռուսաստանը ցանկանում է կտոր կտոր անել Թիւրքիան, իսկ Ֆրանսիան պէտք է, որչափ կարելի է, աշխատի երկարացնել նրա գոյութիւնը, հնարելով երկարակեցութեան էլէկսիր: Ռուսաստանը Թիւրքիայում դրամական շահեր չունի, իսկ Ֆրանսիան ունի: Ռուսաստանը չէ վայելում արևելեան քրիստոնեաների համակրութիւնը, իսկ Ֆրանսիան, որ միշտ պաշտպանել է լատինական քրիստոնեաներին, մինչև վերջին ժամանակը անկեղծ յարգվել է:

Ֆրանսիան թէ դէպի հայերը և թէ դէպի յոյները ու սլաւօնները ունի մի տեսակ բարոյական պարտականութիւն...

«Новое Время» թղթակիցը, յայտնելով որ Լավիսի աստծները անապացոյց են, թէև առաջ են բերված, իբրև ակսիօմաներ, աւելացնում է, թէ Լավիսը ի չարն է գործ դնում իր պրոֆեսօրական դիրքը: Ֆրանսիացիները գնացին Նավարին, իսկ մենք այնտեղ չէինք: Յոյների ազատութիւնը նոյնչափ մեր շնորհիւ է, որչափ և Ֆրանսիացիների: Իսկ Շիպկայում և Պլեվնայում մենք միայնակ էինք: Մինչդեռ Լավիսը յաղթանակի ոճով բացականչում է՝ ինչպէս պէտք է լինի Ֆրանսիայի դերը Արևելքում, և պատասխանում է այսպէս՝ պահպանել Թիւրքիայի ամբողջութիւնը և նպաստել այն ազգերի առաջխաղացութեան, որոնք կարող են ժառանգել այդ կայսրութիւնը: Լավիսի այդ դատողութիւնը հակասում է Թիւրքիայի ամբողջութեան գաղափարին. ինչպէս կարելի է բարեկամ լինել Թիւրքիային և նրա լուծելու գործով զբաղվել:

Լավիս վերջացնում է իր յօդուածը յայտնելով, որ Ֆրանսիայի քաղաքականութիւնը սխալ է և զուրկ է այն ինքնուրոյնութիւնից, որ նա ունէր առաջ արևելեան գործերում:

„ՄՇԱԿԻ" ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ՌՈՒՍԱՑ ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆԻՑ

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 20 յունվարի: Թագաւոր կայսրը և Թագուհի կայսրուհի Մարիա Ֆէոդորովնա այցելեցին ռուսաց ակվարելիստների ընկերութեան ցուցահանդէսը: Ցուցահանդէսի այցելութեան ժամանակ մի քանի պատկերներ գնեցին Թագաւոր կայսրը և կայսրուհի Մարիա Ֆէոդորովնա:

Յունվարի 17-ին արտասահմանից Պետերբուրգ ժամանեց Մեծ իշխան Միխայիլ Միխայլօվիչ:

ԲԵՐԼԻՆ, 20 յունվարի: Լուր է պտտում, որ կոմս Մուրավիէվ խօսակցութիւն ունեցաւ իշխան Հօհենլօէի և ստատս-սեկրետար Մարշալի հետ:

ԲԵՐԼԻՆ, 20 յունվարի: Կայսերական կանցլէրի մօտ ճաշին հրաւիրված էին՝ կոմս Մուրավիէվ, ռուսաց դեսպան կոմս Օստէն-Սակէն, ռուսաց դեսպանութեան անդամները, ստատս-սեկրետար ֆօն Մարշալ և ուրիշները:

ԿԻԼ, 21 յունվարի: Յունվարի 20-ին հասաւ Մուրավիէվ: Իսկոյն գալուց յետոյ կոմս Մուրավիէվ ունկնդրութեան ընդունվեց կայսրի մօտ, ապա հրաւիրվեց կայսերական նախաճաշին: Կէսօրից յետոյ 2 ժամին կոմս Մուրավիէվ Բերլին վերադարձաւ:

Կ. ՊՕԼԻՍ, 21 յունվարի: Կանդիա շրջանի մահմետականների սկսած շարժումը տարածվում է և Ցէտիմնօում: Քրիստոնեաները պաշարում են մահմետականների գիւղերը, իսկ մահմետականները քրիստոնեաներինը: Կանդիայում սպանվեց տեղական նշանաւոր քրիստոնեաներից մէկը: Վախենում են բանի միջոցներից: Կրետէի ժանդարմերիայի ժամանակաւոր հրամանատար մայոր Բոր շուտով կերթայ իր պաշտօնատեղին:

ԲԵՐԼԻՆ, 20 յունվարի: Կոմս Մուրավիէվ երեկոյեան 11 ժամին ճանապարհ ընկաւ Պետերբուրգ:

Կ. ՊՕԼԻՍ, 21 յունվարի: Ցիեզերական պատրիարքը հրամայեց սինօդի երկու ընդդիմադիր անդամներին՝ Հէրակլեան և Անախօքի եպիսկոպոսներին, անյապաղ վերադառնալ իրանց թեմերը: Եպիսկոպոսները հրաժարվեցին և փորձում էին մտնել Սինօդի դահլիճը մայր տաճարի մօտ՝ որպէս զի իրանց համախոհների հետ միասին մնդեն պատրիարքի հրաժարականի վրա: Միջոցներ են ձեռք առնված փողոցային ցոյցերի առաջն առնելու համար:

ԲՕՄԲԷՑ, 21 յունվարի: Ժանտախտը շարունակում է անթիւ զոհեր տանել, և չէ թուլանում: Փետրվարի 1-ին մեռան 245 հոգի: Հիւանդութիւնը տարածվեց քանաում, այդ պատճառով պատրաստվում են քաղաքից հեռացնել բանտարկվածներին: Կարաչիում սարսափ է տիրում:

ՄԱՐՍԷԼ, 22 յունվարի: Անգլիական երկու շոգենաւեր Բօմբէյից և Կուրչիից մտան Ֆրիուլ նաւահանգիստը: Ամեն հնարաւոր միջոցներ ձեռք են առնված դէզինֆեկցիայի համար: Սպասում են մինիստրական կարգադրութեան կարանտին նշանակելու մասին: Սանիտարական դրութիւնը երկու շոգենաւերի վրա ևս հիանալի է:

ՎԻԷՆՆԱ, 22 յունվարի: «Polit. Corresp.» լրագրին հաղորդում են, որ աւստրիական կայսրի պատասխան-այցելութիւնը Թագաւորին տեղի կունենայ ապրիլին:

ՑԻՒՐԻԽ, 22 յունվարի: Կանտօնային խորհուրդը, 120 ձայնով 22-ի դէմ, որոշեց թոյլ տալ կանանց փաստաբանական գործունէութիւն: Պսակված կանանցից պահանջվում է իրանց ամուսինների թոյլտուութիւնը:

Կ. ՊՕԼԻՍ, 22 յունվարի: Կրետէում, քրիստոնեաների և մահմետականների մէջ տեղի ունեցած արիւնահեղ ընդհարումների նոր պայթիւնը հաստատվում է: Քրիստոնէաբնակ Գալատա գիւղը, Կանէյի մօտ, այրված է: Այդ շարժումը բացատրում են ագիտացիայով, որը աշխատում է վերջին րօպէում խախտել պետութիւնների վերանորոգչական գործունէութիւնը և դժուարութիւններ ստեղծել յունաց կառավարութեան համար: Րէտիմնօում, Ապօկօրօնում և ուրիշ տեղերում յոյն ազգաբնակութիւնը երեսը դարձնում է յեղափոխականներից:

ԿԱՆԷՅԱ, 22 յունվարի: Կանդիայի խառնակութիւնները արձագանք գտան Րէտիմնօում և Կանէյում, ուր շրջականերում սպանված են մի քանի քրիստոնեաներ և մահմետականներ: Հիւպատոսները պահանջեցին պահականաւեր ուղարկել:

Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳԻ ԲՕՐՍԱ
Յունվարի 21-ին

Լօնդօնի վրա 10 ֆունտ արժէ.	.	93 ր.	90 կ.
Բերլինի վրա 100 մարկ —	. .	45 »	92 5/8 »
Պարիզի վրա 100 ֆրանկ —	. .	37 »	27 5/8 »
Ոսկի — — արժէ	. .	7 »	50 »
Մաքսային կուպօններ —	. .	149 »	— »
Բօրսային դիսկօնտ —	. .	5 3/4—7	— »
4% պետական ռէնտա	. . . . . .	99 »	— »
Ներքին 5% առաջին փոխառութ.		284 1/2 »	— »
— — երկրորդ —		260 1/2 »	— »
5% գրաւ. թղթ. ազն. կալ. բանկի		213 »	— »
5% պետական երկաթուղ. ռէնտա	—	»	— »
4% ներքին փոխառութեան	. . .	98 3/4	— »
4 1/2% գրաւ. թղթ. ազն. կալ. բանկի		101 »	— »
Ազն. կալ. Պետ. բանկի խազարկութ.	—	»	— »
4 1/2% վկայակ. գիւղ. հող. բանկի		101 »	— »
Փոխ. կրեդիտ. ընկեր. մետալ.	. —	»	— »
Պետերբուրգի քաղաքային կրեդիտ ընկերութեան օբլիգացիաները.		102 1/8 »	— »
Մոսկվայի քաղաք. օբլիգացիաներ.		101 1/2 »	— »
Օդէսայի — —		101 »	— »
Թիֆլիսի — —		98 3/4 »	— »
Թիֆլիսի կալ. բանկի 6% —	. .	102 »	— »
5% — — —	. .	99 3/8 »	— »
Քութայիսի — —	. .	102 1/4 »	— »
5% — — —	. .	99 1/8 »	— »

ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆԸ ՅԱՅՏՆՈՒՄ Է

ԷՋՄԻԱԾԻՆ. X. Սպասում ենք ձեզանից թղթակցութիւններ՝ շարունակաբար:

ԺԸՆԵՎ. Ուսանող: Ձեր թղթակցութիւնը չի տպագրվի միայն այն պատճառով, որ բացի այդ կեղծ անունից, տակը ոչ մի ստորագրութիւն չը կայ: Յօդուածագրի անունը և ազգանունը խմբագրութեանը յայտնի պիտի լինեն:

ՄՕՍԿՎԱ. Հայ ուսանողներին: Ձեր առաջարկութիւնը յանձնեցինք Հրատարակչական ընկերութեան, խնդրելով, որքան կարելի է, շուտով պատասխանեն ձեզ:

ԵՐԵՒԱՆ. Հ. Եղիազարեանց. Ցաւում ենք, որ դուք չըհասկացաք «Մշակի» 3-րդ համարում ձեզ տուած խորհուրդը, և կրկին պնդում էք, որ ձեր հերքումը անփոփոխ տպագրվի: Դուք աւելացնում էք, որ ստիպված կը լինէք դիմել ցենզօրական կօմիտետին, եթէ մենք անփոփոխ չը տպագրենք: Նախ քան օրէնքին դիմելը՝ խորհուրդ կը տանք ծանօթանալ օրէնքին: Ցենզօրական օրէնքով ոչ մի բառ, մանաւանդ վիրաւորական խօսքեր, որ ուղղակի հարցին չէ վերաբերում, չէ կարող տպագրվել: Այդ հիման վրա ձեր նամակի մէջ թղթակցի հասցէին ուղղած վիրաւորանքները ոչ մի դէպքում լոյս տեսնել չեն կարող: Բացի դրանից՝ ցենզօրական կանոնադրութեան 138—139 յօդուածով, պատասխանը կարող է լինել միմիայն երկու անգամ աւելի, քան թէ այն, որ տպագրված է: «Մշակի» № 146-ի թղթակցութեան մէջ ձեզ նուիրված էր միմիայն 13 տող, ուրեմն դուք օրէնքով, իրաւունք ունէք գրել միմիայն 26 տող: Ահա դա է օրէնքը, որին կարող էք դիմել:

ՂԱՐԱՍՈՒ-ԲԱԶԱՐ, Յ. Պարոնեանց. Ձեր խնդրած համարները չը կան խմբագրութեան մէջ:

Խմբագիր՝ ԱԼԷՔՍԱՆԴՐ ՔԱԼԱՆԹԱՐ
Հրատարակիչ՝ ԱՆԴՐԷԱՍ ԱՐԾՐՈՒՆԻ

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ԿՈՎԿԱՍՈՒՄ ԱՌԱՋԻՆ
ԶԱՆԳԱԿԱՅԻՆ ԳՈՐԾԱՐԱՆ
ինժեներներ
ՍԱՐԱԼՕՎԻ և ԱԼԻԽԱՆՕՎԻ
Թիֆլիսում

Ձուլում է նոր և հալում է ամեն չափերի հին ԶԱՆԳԱԿՆԵՐ (մինչև 1000 պուդ կշռով): Մակագրութիւններ ամեն լեզուներով: (№ 9) 1—5

ՎՐԱՑ ԱԶՆՈՒԱԿԱՆՆԵՐԻ ԹԱՏՐՕՆ
Հինգշաբթի, յունվարի 23-ին
հայ դերասանական ընկերութիւնը կը ներկայացնէ
ՊԱՏԻԻ
Կօմ. 4 գործ. Գ. Զուդերմանի, Թարգ. Ա. Թարխանեանի
Սկիզբը ճիշդ 8 ժամին: 1—1

ԲԺԻՇԿ ԶԱՐԳԱՐԵԱՆՑ
յունվարի 28-ից կը սկսի հրապարակական դասախօսութիւնների 2-դ սերիայի ընթերցանութիւնը մանկական հասակի առողջապահութեան մասին՝ հետևեալ պրօգրամով:
1-ին դասախօսութիւն. Ատամներ:
2-դ » » » Ոսկրա-մկանունքային առողջապահութիւն:
3-դ » » » Շնչառութեան առողջապահութիւնը և մանուկների ֆիզիկական զարգացման գնահատութիւնը:
4-դ » » » Խելքի և զգայական օրգանների առողջապահ.
5-դ » » » Հոգեկան գործունէութիւնը և նրան խնամելը:
6-դ » » » Դպրոցական առողջապահութիւն:
7-դ » » » Մանկական գլխաւոր հիւանդութիւնների ծագումը:
8-դ » » » Մանուկների պահպանումը վարակիչ հիւանդութիւններից:
Վճարը (հաշւելով և բարեգործ. տուրքը) ութ դասախօսութիւնների համար—2 ր.
մէկ դասախօսութեան համար—30 կօպէկ:
Տոմսակների համար դիմել. 1) դասախօսին. 2) Էնֆիաճեանցի ծխախոտի մագազինը՝ «Кавказъ» հիւրանոցի տակ. և 3) կենտրօնական գրավաճառանոցը, Գօլօվինսկի վրա: Ընթերցանութիւնը տեղի կունենայ բժշկի բնակարանում.
Старо-Институтская, домъ Вартанова, № 13.
Դասախօսութիւնների սկիզբը 5 ժամին երեկոյեան: (№ 9) 1—1

ՄԱՍՍԱԺ
Բժիշկների ղեկավարութեան տակ, պարապում եմ զանազան հիւանդութիւնների բժշկելով, ՄԱՍԱԺՈՎ, և առողջական ԳԻՄՆԱՍՏԻԿԱՅՈՎ: Հիւանդների ընդունելութիւնը՝ 5 1/2—6 1/2 ժամը երեկոյեան: Ախալեան փողոց, № 19:
5—148 ԳԷՈՐԳ ԽՈՍՐՈՎԵԱՆՑ

ԱՌԱՋԻՆ ՄԱՍՆԱՒՈՐ
ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՑ
Բ. ՆԱԻԱՍԱՐԴԵԱՆԻ
(Կուկիա, Վօրօնցովի արձանի հանդէպ)
Հիւանդներին ընդունում են ամեն օր, բացի կիրակի օրերից:
ԱՌԱՒՕՏՆԵՐԸ՝
Բ. Ա. ՆԱԻԱՍԱՐԴԵԱՆ—11—12 ժ. վիրաբուժութեան, վեներական (սիֆիլիսի) և ներքին հիւանդութիւնների:
Դ. Գ. ԶԻԿՈՎԱՆԻ—9—10 ժ. աչքի, ներքին և նեարդային հ.
Կին-բժիշկ ԴՈՒՆԱՅԷՎԱ-ՐՈՒԴԵՆԿՕ—10—11 ժ. կանանց և երեխ. հ.
Զ. Ի. ԲԱԲԱՍԱՆԵԱՆՑ—10—11 ժ. կանանց հ. չորեքշաբթի, ուրբաթ և շաբաթ, իսկ 1 1/2—2 ժ. երկուշաբթի, երեքշաբթի և հինգշաբթի:
Ի. Ֆ ՊՐՕՏԱՍԵՎԻՉ—12—1 ժ. ականջի, կոկորդի քթի և կրծքի հ. երկուշաբթի, չորեքշաբթի և ուրբաթ:
Ա. Մ. ՓՈՒՂԻՆԵԱՆ—12—1 ժ. ներքին, երեխայոց և նեարդային հ. երեքշաբթի, հինգշաբթի և շաբաթ:
Ա. Գ. ԿԱՐԱՊԵՏԵԱՆ—1—1 1/2 ժ. ներքին և երեխայոց հ.
ԵՐԵԿՈՆԵՐԸ՝
ՊՐՕՏԱՍԵՎԻՉ—5—6 ժ. երեք. հինգ. և շաբաթ:
Ա. Մ. ՓՈՒՂԻՆԵԱՆ—5—6 ժ. երկուշաբթի չորեքշաբթի և ուրբաթ:
Ա. Գ. ԳՈՒՐԿՕ—6—7 ժ. Սիֆիլիսի, մէզի և սեռական օրգանների հ. Ներքին և մորթի հ.
Ա. Գ. ԳՈՒՐԿՕ քիմիական և խոշորացուցական հետազօտութիւններ է անում մէզի, խխի, արեան, կաթի և այլն:
Վճար 50 կ. չքաւորները ձրի: Համախորհրդի (կօնսիլիումի) և օպերացիայի համար առանձին:
Հիւանդանոցի վերատեսուչ՝
բժիշկ պ-ն ՆԱԻԱՍԱՐԴԵԱՆ

ԱԶԴ
Շապին-Գարահիսարցի ԱՀԱՐՈՆ ԱՆԱՆԻԱՅԵԱՆ, վեց տարի առաջ, իր դստեր հետ միասին հեռացել է Կ. Պօլսից դէպի Եալթա (Խըրիմ): Ասում են, որ նա իր դստեր ամուսնացնելուց մի երկու տարի յետոյ իբր թէ մեռել է: Վերոյիշեալ Ահարոնի անբաղդ կինը Կ. Պօլսում այժմս գտնվում է անտանելի թշուառ վիճակի մէջ: Ուստի՝ այս մասին ով որ ճիշդ տեղեկութիւն ունի, թող շուտով յայտնէ Կ. Պօլսի հայոց պատրիարքարանին: (№ 152) 3—5

ԲԱԳՈՒԻ ՀԱՅՈՑ ՄԱՐԴԱՍԻՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ
կանօնադրութեան 17 և 26 յօդուածների համաձայն՝ յունվարի 30-ին, հինգշաբթի օրը, երեկոյեան 7 ժամին, Ընկերութեան նոր շինութեան դահլիճում կը կայանայ
ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԺՈՂՈՎ,
որ կը քննվեն ու կը հաստատվեն անցեալ 1896 թւի դրամական հաշիւները, կը քննվի ու կը հաստատվի խորհրդի կազմած նախահաշիւը ներկայ 1897 թւի համար կը վճռվեն ընթացիկ գործեր և կընտրվեն, 3 տարի ժամանակով, մի նախագահ և 8 անդամ խորհրդի: (№ 9) 1—4

ԹԻՖԼԻՍԻ ԺՈՂՈՎԱՐԱՆՈՒՄ
Ուրբաթ, յունվարի 24-ին, լինելու է ԴԻՄԱԿԱՀԱՆԴԷՍ: Հիւրերը մուտքի համար վճարելու են—զինուորականները 1 ր., իսկ միացածները 2 ր.: Դիմակաւորները ձրի: Բոլոր պարողները պարտաւոր են ձեռնոց ունենալ. պարող զինուորականները ունենալու են համազգեստ, քաղաքացիական ծառայողները՝ ֆրակ, իսկ տեղացիները—ազգային չոխ: Պարի դահլիճից դուրս զինուորականները կարող են սիւրտուկ ունենալ, իսկ քաղաքացիները սև չոխեր: Մինչև ժամը 12-ը դիմակները վերցնելու չեն, իսկ այնուհետև կարող են վերցնել միայն այն անձերը, որոնք անդամների կամ ժողովարանի կանդիդատների ընտանիքներից են: 1—1

„Астраханскій Листокъ"
Въ 1897 году
БУДЕТЪ ИЗДАВАТЬСЯ ВЪ ТОМЪ-ЖЕ БОЛЬШОМЪ ФОРМАТѢ И СЪ ТѢМИ-ЖЕ РУБРИКАМИ.
Редакція стремится доставить читателямъ: своевременныя точныя и разнообразныя какъ общія, такъ и мѣстныя, краевыя извѣстія; отклики на текущія событія; свѣдѣнія изъ судебныхъ и административныхъ сферъ; постоянный фельетонъ общественной жизни гор. Астрахани, Астраханской губерніи и всего Вольго-Каспійскаго района; обзоры жизни городовъ: Царицына, Камышина, Саратова, Самары, Казани, Симбирска, Нижняго, Баку, Тифлиса и друг,; оригинальная и переводная беллетристика: новости наукъ и искусствъ; новости судоходства; астраханскія свѣдѣнія торгово-промышленнаго характера, смѣсь и пр.
ПОДПИСНАЯ ЦѢНА
Съ пересылкой на 1 г.—7 р. 50 к., на 6 м.—5 р., на 3 м.—3 р. 25 к., на 1 м.—1 р. 25 к.,
Подписка принимается въ Астрахани, въ конторѣ редакціи «Листка», по Эспланадной улицѣ, домъ Сергѣевыхъ. 1—3

ՄԵԾ ՄՕՍԿՕՎԵԱՆ ՀԻՒՐԱՆՈՑ
(Большая Московская Гостинница)
(ՌՕՍՏՕՎ, ԴՕՆԻ ՎՐԱ)
Սրանով յայտարարվում է, որ Ռօստօվում, Մեծ Սադօվայա փողոցի վրա, հայ աղքատների եկեղեցական հոգաբարձութեան պատկանող տան մէջ, բացել եմ ԱՌԱՋՆԱԿԱՐԳ ՀԻՒՐԱՆՈՑ և ՃԱՇԱՐԱՆ, ամեն տեսակ յարմարութիւններով. Ձոխ և շքեղ կահկարասիքով զարդարված են սենեակները և էլէքտրական լուսով լուսաւորված: Կայ վեր բարձրանալու ՄԵՔԵՆԱՅ, ԼՈՂԱՐԱՆ և բնակվողների համար պէտք եղած միւս բոլոր պարագաները, եւրօպական առաջնակարգ հիւրանոցների օրինակով: Հիւրանոցը ունի մինչև անգամ թարգմաններ: (№ 130) 12—16

Дозволено цензурою, Тифлисъ, 22 Января 1897 г. Типографія Канцел. Главнонач. Гражданск. частью на Кавказѣ, Лорисъ-Меликовская ул., д. каз.